

законодавства, підвищення ефективності протидії цьому явищу та забезпечення справедливого та пропорційного покарання осіб, що вчиняють кримінальні правопорушення в умовах підвищеної загрози для держави і суспільства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Крижановський А., Обрембальський С. Мародерство як різновид кримінальних правопорушень проти власності: Особливості його вчинення в умовах воєнного стану. 2023. С. 4–5. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/nov/32104/30.pdf>.

3. Rome Statute of the International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-05/Rome-Statute-eng.pdf>

4. Предместніков О. Г., Назаренко П. Г., Першина К. В. Кримінальна відповідальність за мародерство в умовах воєнного часу (українські реалії). Академічні візії. Вип. 20, 2023. Секція «Право». DOI: 10.5281/zenodo.8002682.

Ясінський Вадим Олександрович,
ад'юнкт Національної академії
внутрішніх справ

УЧАСТЬ СЛУЖБОВИХ ОСІБ У НАРКОЗЛОЧИННОСТІ: ВИКЛИКИ ПРОТИДІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах воєнного стану в Україні питання протидії наркозлочинності є особливо гострим. Внаслідок дестабілізації окремих територій, зростання рівня тіньової економіки, послаблення контролю на кордонах, переміщення великої кількості осіб та перенавантаження правоохоронної системи формуються сприятливі умови для поширення незаконного обігу наркотичних засобів. Додаткову небезпеку становить участь службових осіб у такій діяльності, оскільки вони мають владні повноваження, доступ до інформації та можливість впливати на хід оперативно-розшукових заходів і в цілому кримінального провадження. Аналіз цих викликів є критично важливим для розбудови ефективної системи протидії незаконному обігу наркотиків під час воєнного стану.

Службові особи, причетні до наркозлочинності, створюють умови для функціонування стабільних кримінальних схем, отримують неправомірну вигоду за невтручання або сприяння незаконному обігу наркотичних засобів, а в окремих випадках – беруть безпосередню участь у їх виробництві або збуті.

У воєнний період такі дії загрожують національній безпеці, підривають довіру до державних інституцій та створюють корупційні передумови для функціонування організованої злочинності. Саме тому

всебічний аналіз правового статусу службової особи як можливого суб'єкта наркозлочинів, а також особливостей протидії таким правопорушенням, є надзвичайно актуальним.

Відповідно до частини 3 статті 18 Кримінального кодексу України, службовою особою визнається особа, яка постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснює функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймає в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посаду, пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконує такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом [1].

Відповідальність спеціального суб'єкта у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів передбачена ст. 308 «Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем», ст. 312 «Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем», ст. 313 «Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням», ст. 319 «Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин», ст. 320 «Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» Кримінального кодексу України [2, с. 43].

Таким чином, участь службових осіб у таких злочинах підвищує суспільну небезпеку через поєднання доступу до наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів або відповідних документів та обладнання з можливістю зловживання службовим становищем. Це підкреслює необхідність посиленого контролю, превентивних заходів та ефективного документування протиправних дій, особливо в умовах воєнного стану.

Ключовим обов'язком оперативних підрозділів є вживання необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасне виявлення і припинення кримінальних правопорушень та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, здійснювати профілактику правопорушень, у тому числі наркозлочинів, скоєних шляхом зловживання службовим становищем [3].

Відповідно до Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», система заходів протидії передбачає такі дії: контрольовану поставку, оперативну закупку, конфіскацію, направлення запитів правоохоронним органам щодо розміщення коштів, отриманих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, зупинення та припинення діяльності закладів масового перебування громадян, у яких виявлені факти вживання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а також вживає заходи протидії незаконному культивуванню наркотиковмісних рослин та здійснює адміністративний нагляд за особами, звільнених з місць позбавлення волі, а також огляд транспортних засобів, вантажів та особистих речей громадян [4].

Водночас закон не наділяє оперативні підрозділи повноваженнями щодо проведення заходів із безпосередньої профілактики наркозлочинів. Всі дії з виявлення та припинення наркозлочинів не відносяться до категорії профілактичних, а решта заходів, передбачених законом, виходить за межі компетенції оперативних підрозділів Національної поліції України. У такому контексті виникає ризик зловживання службовим становищем посадовими особами, які можуть використовувати надані їм повноваження для власної вигоди та перешкоджати законному розслідуванню. Це може призвести до послаблення ефективності боротьби з наркозлочинністю, корупції у правоохоронних органах та зниження довіри громадян до державних інституцій [5, с. 481].

У цьому контексті особливо актуальним стає питання інтеграції міжвідомчої взаємодії у сфері протидії наркозлочинності. Взаємодія між Національною поліцією, прокуратурою, Державною прикордонною службою, Службою безпеки України та іншими контролюючими органами дозволяє забезпечити комплексний підхід до виявлення та документування фактів зловживання службовим становищем. Така співпраця спрямована на зменшення корупційних ризиків, підвищення оперативності реагування та забезпечення належного процесуального супроводу кримінальних проваджень.

Не менш важливим є питання підготовки та підвищення кваліфікації службових осіб, що безпосередньо залучені до контролю обігу наркотичних засобів. Проведення спеціалізованих тренінгів, правових семінарів та навчань з етичних стандартів службової діяльності знижує ризики зловживання повноваженнями та сприяє формуванню професійної культури, заснованої на законності та відповідальності.

Отже, службова особа як суб'єкт у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів становить особливий кримінально-правовий феномен, який поєднує корупційні, організаційні та кримінальні ризики. Кримінальна відповідальність

таких осіб базується на сукупності норм Кримінального кодексу України, а підвищена суспільна небезпека обумовлена можливістю впливати на процеси слідства й оперативної діяльності. В умовах воєнного стану протидія таким правопорушенням потребує комплексного підходу: удосконалення механізмів оперативно-розшукової діяльності, забезпечення міжвідомчої взаємодії, цифровізації документування, посилення антикорупційної політики та впровадження ефективних превентивних заходів.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III: станом на 17 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Харь І. О. Суб'єкт злочину у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення. Юридична наука (Київ, Україна), 2017, № 4 (70), с. 41–60. URL: <https://ssrn.com/abstract=2966669>

3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII : станом на 9 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

4. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-вр#Text>.

5. Ясінський В. О. Запобігання наркозлочинам у системі повноважень оперативних підрозділів національної поліції України. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 10. С. 480–484. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-10/110>